

# ภาษาภาพพจน์ใน “คนปี่เสือ” :

## นวนิยายสะท้อนสังคมต่างวรรณยุคใหม่ของอินเดีย

เกกิง พันธุ์ฤทธิ์เกกิงอมร\*

เป็นที่ประจักษ์แจ้งกันถึงภาษาที่ใช้ในการเขียนประเภทบันเทิงคดี (Fiction) ซึ่งหมายถึง นวนิยายและเรื่องสั้นเป็นอาทิ ว่ามีความแตกต่างจากภาษาที่ใช้เขียนงานเขียนประเพณีสารคดี (Non-Fiction) หรืองานเขียนเชิงวิชาการ (Academic works) อื่น ๆ เพราะวัตถุประสงค์หลักของการเขียนนวนิยายและเรื่องสั้น มุ่งที่การสร้างความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน ภาษาที่ใช้จึงเน้นการสร้างสรรค์ความรู้สึกและความมันมากกว่าเน้นลักษณะอื่น

การสร้างสรรค์ความรู้สึกและความมันแก่ผู้อ่าน วิธีหนึ่ง ที่ผู้เขียนมักให้กันคือ การเลือกสรรส้อยคำที่สามารถสร้างภาพและจินตนาการให้เกิดขึ้นในใจแก่ผู้อ่านได้โดยง่าย แทนการบรรยายหรือพรรณนาตามปกติ จนอาจจัดเป็นเครื่องมือสำคัญของนักเขียนนวนิยายและเรื่องสั้นทุกคน

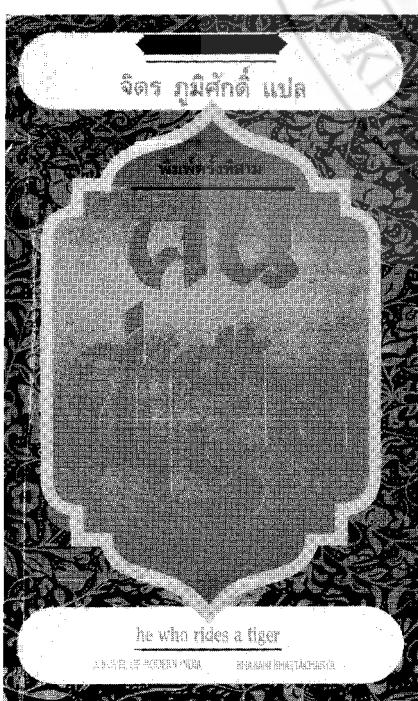


จิตรา ภูมิศักดิ์ : ผู้แปล



ภาณี ภูมิศักดิ์ : ผู้เขียน

ทุกชาติภาษาและทุกยุคสมัย เพราะเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการและเกิดอารมณ์คล้อยตาม ไม่ว่าจะเป็นการบรรยายจากบรรยายกาศ แนะนำบุคคลกิจกรรมนิสัยตัวละคร หรือในบทสนทนากำนัลหรือเลือกใช้ส้อยคำวิชนี้ เวิยกว่าการใช้ภาษาภาพพจน์หรือการเสนอภาพพจน์



### ภาพพจน์ : ความหมายและลักษณะการนำเสนอ

คำว่า ภาพพจน์ แปลว่า คำพูดหรือส้อยคำที่ทำให้เกิดภาพแก่ผู้อ่านหรือผู้ฟัง เริ่มใช้ครั้งแรกในหลักสูตรการเรียนการสอนของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2478 โดยเทียบใช้กับคำภาษาอังกฤษว่า Figure of speech ซึ่งแปลได้ว่า ภาพแห่งพจน์หรือภาพแห่งคำพูดนั่นเอง

ภาพพจน์เป็นรูปแบบการแสดงออกทางภาษา ด้วยการเปรียบเทียบหรือแสดงให้เห็นถึงสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีความหมายหรือความเข้าใจเป็นที่คุ้นเคยของผู้อ่านหรือผู้ฟัง ในขณะที่การใช้หรือการเสนอภาพพจน์จัดเป็นส่วนหนึ่งของภาษา จึงพบว่ามีการใช้ภาพพจน์ทั้งในวรรณกรรมมุปะร្យะและวรรณกรรมลายลักษณ์ทั้งร้อยแก้วและ

\*รองศาสตราจารย์ ประจำปี โปรแกรมวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา

ร้อยกรอง เช่นเดียวกับการใช้ภาษาภาพพจน์ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นคำอยพรในบัตรที่ส่งให้แก่กันและกัน เนื่องในโอกาสหรือวาระต่างๆ คำขวัญในการโฆษณา การพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ คำบรรยายภาพพจน์ตุน แม้แต่คติพจน์ของครอบครัวและสถาบันต่าง ๆ ก็นิยมใช้ถ้อยคำที่แสดงภาพพจน์ ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์โดยทั่วไปเพื่อแสดงอารมณ์ขัน เพื่อช่วยความจำหรือเพื่อให้เป็นจุดเด่นดูดตา กล่าวได้ว่าภาษาเฉพาะกลุ่มขององค์กรต่าง ๆ เช่น กีฬา เพลง ธุรกิจ การเมือง หรือองค์กรเฉพาะกลุ่มอื่น ๆ ล้วนใช้ภาษาภาพพจน์เป็นจำนวนมากด้วยกันทั้งสิ้น (Merriam-webster's Encyclopedia Literature.1995 : 145)

สำนวนภาษาที่เรียกว่า ภาพพจน์ นั้น จึงเป็นรูปแบบทางภาษาที่มีลักษณะผิดไปจากภาษาเรียงลำดับคำหรือความหมายของคำตามปกติ เพื่อให้เกิดภาพหรือให้มีความหมายพิเศษ ด้วยการเรียงถ้อยคำด้วยวิธีการต่างๆ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2539 : 109 ) การใช้ถ้อยคำภาษาหรือไวยากรณ์เบรียบเที่ยบสิ่งต่างๆ สองสิ่ง สิ่งที่ถูกเบรียบเรียกว่า อุปมา และสิ่งที่ถูกนำมาเบรียบ เรียกว่า อุปไมย

การเสนอภาพพจน์จึงมีใช้การใช้ถ้อยคำภาษาตามปกติธรรมชาติ มิได้อยู่ในเกณฑ์ของหลักภาษาอย่างเคร่งครัด แต่เป็นการใช้ภาษาอย่างอิสระเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ ให้ผู้อ่านและผู้ฟังมองเห็นภาพและเกิดอารมณ์ตามที่ผู้เขียนหรือผู้พูดต้องการ ในสิ่งที่มองเห็นได้ยกเป็นนามธรรม ให้สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมได้ง่ายขึ้น ทำสิ่งที่มีลักษณะเข้าใจยากให้เข้าใจได้ง่าย โดยนำสิ่งที่ใกล้ตัว เหมาะสม และเป็นที่รู้จักกันดี มาเบรียบเที่ยบกับสิ่งที่ผู้เขียนหรือผู้พูดกำลังกล่าวถึงในขณะนั้น เช่น เบรียบผอมขาเหมือนสีดอกเล้า เบรียบหน้าซีดเหมือนไก่ต้ม เบรียบงานที่ทำยากลำบากเหมือนเข็นคราชขึ้นเขา เป็นต้น

### ตัวอย่างภาษาภาพพจน์ในวนนิยายและเรื่องสั้นไทย

ก่อนกล่าวถึงการใช้ภาษาภาพพจน์ในวนนิยาย เรื่อง “คนขี้เสือ” ลองพิจารณาการใช้ภาษาภาพพจน์ของวนนิยายและเรื่องสั้นไทยบางเรื่อง ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง	ภาษาภาพพจน์	เรื่อง	ผู้เขียน	ความหมาย
1	ผ้าทะเลขเป็นสีเขียว มรกตอย่างที่ว่าไว้ เมื่อเรือ เราเทียบทะพานที่เกาะ ลูก เด็กเล็กแดงของชาวบ้าน ถนนนั้น วิงมาซวยขึ้นของ ด้วยน้ำใจไม่ตรีที่เราหัวว่าน โปรดเพื่อเป็นทางให้มาที่นี่ ได้ความสะดวก	ภาษา, ทะเล, พระจันทร์, ของแสง	สุวรรณ สุคนธा	ผู้เขียนเบรียบ เที่ยบสีน้ำทะเลข เหมือนกับมรกต เบรียบมาใจไม่ตรีเอา มากว่าโนไปรยได้ เหมือนกับสิ่งของที่จับ ตื้อได้ ทั้ง ๆ ที่น้ำใจ ไม่ตรีก็ไม่สามารถ มองเห็นรูปร่าง หน้าต้าได้ แต่ทำให้ผู้ อ่านเกิดความรู้สึกที่ผู้ เขียนบรรยายถึง “เรา” ว่ามีน้ำใจต่อเด็ก ๆ

ตัวอย่าง	ภาษาภาพพจน์	เรื่อง	ผู้เขียน	ความหมาย
2	งานกีฬาระหว่าง คณบีนั้นสนุกสนาน ที่สุด และสแตนเชียร์ ของทุกคณบีสวยงาม ด้วยเสื้อสีประจำคณบี ของตนจะพรั่งพร้อม ลีลาฯ เหล่านั้นแหลก ผสมกันเข้าแล้วเป็น <sup>ลี</sup> สีชมพูไม่ใช่โดยทาง เคมี แต่โดยทางปฏิริต	ใบอนุญาติยศ อาจินต์ ปัญจพรรค์		ผู้เขียนคาดภาพ ให้ผู้อ่านมองเห็นความ สามัคคีของนิสิตแต่ละ คณบีที่มีลีลาฯ ประจำ คณบีต่างสีกัน แต่ สามารถนำลีลาฯ  ๆ กัน เหล่านั้นรวมผลสมเป็นสี เดียวกันเป็นลีลาฯ ประจำ สถาบัน คือ สีชมพู ด้วย น้ำใจหรือปฏิริทของ นิสิตทุกคณบี มิใช่ด้วย กรรมวิธีทางเคมี
3	อ้อมใจกำลังยิ่ม <sup>ลี</sup> เชิญชวนขายสบู่อยู่ใน จอดิกรทัคค์ แต่ ข้าพเจ้าอยากได้สบู่ อีกก้อนสำหรับพอก ความเคราและข้มขื่น ที่มันประดังกันเข้ามา <sup>ลี</sup> ส่งเสียงร้องตะไกณอยู่ <sup>ลี</sup> ในห้องของอารมณ์	อ้อมใจ	นพพร บุณยฤทธิ์	ตามปกติสบู่ใช้ สำหรับฟอกความ ลอกป่าที่ติดตาม ร่างกายหรือสิ่งที่เห็น เป็นรูปธรรม แต่นาม ธรรมอย่างความเครา และความข้มขื่นที่รุ่ม <sup>ลี</sup> เร้าอยู่ในอารมณ์นี้ <sup>ลี</sup> อาจใช้สบู่หรือผงซัก <sup>ลี</sup> ฟอกชนิดใด ยังห้อได <sup>ลี</sup> ไปชะล้างได้ แต่ผู้เขียน เสนอภาพพจน์แก่ผู้ <sup>ลี</sup> อ่านด้วยการพูดถึงสบู่ <sup>ลี</sup> เพื่อนำมาฟอกความ เคราและความข้มขื่น <sup>ลี</sup> ทั้งๆ ที่ในความเป็น <sup>ลี</sup> จริงไม่อาจเป็นไปได <sup>ลี</sup>
4	ผิวของเด็กน้อยที่ น่าสงสารขาวซีดร้าว กับรูปปั้นหินค่อน ที่ คงมีผลคล้ายถูก <sup>ลี</sup> เฉือนด้วยมีดที่อ ฯ แม้ ผลจะไม่ลึกมากแต่ก็ ยับเยินสิ่นดี และก็คง ตัดเส้นเลือดที่คงถึง <sup>ลี</sup> ขาดท้องของเด็กบวม เป็นจันหนังท้องตึง เหมือนลูกโป่งที่อัดลม <sup>ลี</sup> ไว้ตัมที่ เมื่อหมอยา <sup>ลี</sup> มีกดลงไปเพียงเบา ๆ <sup>ลี</sup> ก็มีน้ำป่านมูกไหลออก ทางปากและรูจมูก	ภูที่ไม่ต้องหมาย	มนัส สัตยาภรณ์	ผู้เขียนต้องการ ให้ผู้อ่านมองเห็น ภาพผิวของศพเด็ก น้อยว่าขาวซีดอย่างไร <sup>ลี</sup> ลึงเปรียบเทียบกับรูป <sup>ลี</sup> ปั้นหินอ่อนเบรียบเทียบ <sup>ลี</sup> ผลที่คอ กับ การเฉือน <sup>ลี</sup> ด้วยมีดที่อ ฯ ที่ทำให้ <sup>ลี</sup> ผลยับเยิน ถึงแม้ <sup>ลี</sup> ผลจะไม่ลึกมาก และ <sup>ลี</sup> ให้เห็นภาพห้องเด็กที่ <sup>ลี</sup> บวมมากด้วยคำว่า <sup>ลี</sup> “บวมเป่ง” เป็นอย่างไร <sup>ลี</sup> โดยเปรียบเทียบกับ <sup>ลี</sup> ลูกโป่งที่ถูกอัดลมไว้ <sup>ลี</sup>

ตัวอย่าง	ภาษาภาพพจน์	เรื่อง	ผู้เขียน	ความหมาย
5	“พูดก็พูดเดชะะ อย่าไว้แต่กูเลย ถึง พระอินทร์พระพรหม ถ้าหากจะมาเป็นกูที่ ห้างนอนคืนนั้นก็อด ไม่ได้...”	ชาญสามใบสัต	ไนเมืองเดิม	ผู้เขียนซึ่งให้เห็น ว่าอย่าไว้แต่บุญชัน คนธรรมดายาเลย์ที่จะ ต้องทนไม่ได้กับ สภาการณ์เข่นนั้น ต่อให้เป็นพระอินทร์ พระพรหมที่ถือว่า เป็นเทวดาชนพิเศษ เพียงใด ก็จะไม่ สามารถหนีได้เช่นกัน เป็นการข้ามฝีทาง การณ์ที่ไม่อาจหนีได้ ของบุญชันทุกคนโดย เฉพาะตัวละครด้านนั้น

### ภาษาภาพพจน์ในนวนิยายเรื่อง “คนขี้เสือ”

นวนิยายเรื่อง คนขี้เสือ (He Who Rides A Tiger) เป็นงานเขียนที่มีชื่อเสียงเรื่องหนึ่งในหลาย ๆ เรื่องของ ภาณี ภู่ภูภาร্য (Bhabani Bhattacharya) นักเขียนชาวอินเดียแห่งคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่เขียนนวนิยายเป็นภาษาอังกฤษ

ภาณี ภู่ภูภาร্য เกิดที่เมืองรา加ลปูร์ แคว้นพิหาร เมื่อ ค.ศ. 1906 หลังจากสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยปีตันะ ได้ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยลอนดอน จนสำเร็จชั้นปริญญาเอก เดยกับเป็นทูตข้าราชการที่สถานทูตอินเดียในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เป็นผู้ช่วยบรรณาธิการนิตยสารที่กรุงบอมเบย์ ที่บริษัทกระหรงศึกษาธิการที่กรุงเดลี เดยกับรัฐบาลด้านอักษรศาสตร์ของอินเดียจากนานิยายเรื่อง เงาจากลาดัก (Shadow from Ladakh) และเคยเป็นอาจารย์สอนที่มหาวิทยาลัยข้าวายและมหาวิทยาลัยวอชิงตัน

ภาณี ภู่ภูภาร্য มีผลงานทั้งนวนิยายและเรื่องสั้น แม้มีผู้อ่านงานของเขามากกว่าในประเทศ บางเรื่องได้รับการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ ในทวีปยุโรปถึง 23 ภาษา และภาษาอื่น ๆ อีกมากกว่า 10 ภาษารวมทั้งภาษาไทยด้วย เรื่องราวที่เขาเขียนจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์จริงในอินเดียในขณะนั้น โดยเฉพาะเรื่องราวการต่อสู้เพื่ออิสรภาพ ความเดือดร้อนทุกข์ยากของประชาชนอันเกิดจากความอดอย่าง และการเอาด้วยกันเปรียบในสังคม รวมทั้งเสนอปัญหาที่อินเดียต้องเผชิญหลังจากภัยอิสรภาพได้สำเร็จ

นวนิยายทุกเรื่องเขานำเขียนขึ้นอย่างสมจริง ลึกซึ้ง ด้วยความเห็นอกเห็นใจผู้ที่ได้รับความทุกข์ทรมาน เนื่องจากความอดอย่างหนักหิวโภช โดยเฉพาะนวนิยายเรื่องแรกของเขาว่าที่ติพิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1947 เรื่อง ร้อยหิว (So Many Hungers) และได้รับการยกย่องว่าเป็นนวนิยายที่มีชื่อเสียงที่สุด (กิติมา ออมรทัต. 2521 : 103)

ส่วนนวนิยายเรื่อง คนขี้เสือ นี้สะท้อนความอดอย่างหนักหิวโภช และการต่อสู้ของผู้ยากไร้ในประเทศอินเดีย โดยมีโครงเรื่องในญี่ปุ่นแสดงให้เห็นการต่อสู้ระหว่างชนชั้นต่ำกับชนชั้นสูงในสังคม ผู้เขียนนำความโครงเรื่องให้ด้วยคำสำคัญคือ การโล ซ่างตีเหล็ก ใช้วิธีต่อสู้กับชนชั้นสูงผู้เอาด้วยกันเปรียบและกดขี่ข่มเหง เหยียดหยามชนชั้นต่ำ ด้วยการก้าวข้ามธรรมะของ

ตนเองจากชนชั้นก้ามgar์หรือกรัมgar์ซึ่งเป็นวรรณะพราหมณ์ และใช้ภาษากล่างๆ สร้างศรัทชาจากประชาชนทุกชนชั้นวรรณะ จนมีเทวालัยเป็นเครื่องมือในการต่อสู้และแก้แค้นชนชั้นสูง

การต่อสู้ของการโถด้วยวิธีดังกล่าวเป็นการเหยียดหยามสถาบันอันศักดิ์สิทธิ์ของชนชั้นสูง และเป็นการหลอกหลวงผู้คนทั้งปวง มีเช่นเฉพาะชนชั้นสูงเท่านั้น แต่ยังหลอกหลวงชนชั้นเดียวกันกับเขา และที่สำคัญเป็นการหลอกหลวงตัวเองโดยตรง เขาเคยคิดจะเลิกการต่อสู้ด้วยวิธีหลอกหลวงนี้แต่ยังเลิกไม่ได้ เมื่อมีเข้าใจขึ้นว่าหลังเสือและหาทางลงได้ยาก แต่ในที่สุดเมื่อสถานการณ์เข้มงลึงขึ้น เพราะลูกสาวของเขากำลังแต่งงานกับคนวรรณะพราหมณ์ผู้ร้ายทั้งทรัพย์สินและภรรยาเพื่อสนองคุณเขา กากิล็อกตัดสินใจก้าวลงจากหลังเสือด้วยการเปิดเผยความจริงทั้งหมดแก่สาธารณะ (เดกิง พันธุ์ฤทธิ์กิมอมร. 2541 : 446)

นานิยายเรื่อง คนจีเสือ ที่นำมาเป็นข้อมูลวิเคราะห์การใช้ภาษาภาพพจน์นี้ เป็นฉบับแปลของ จิตรา ภูมิศักดิ์ ซึ่งสำนักพิมพ์ดอกหญ้า จัดพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งที่สาม ในพ.ศ.2533

การเสนอภาพพจน์หรือการใช้ภาษาภาพพจน์ในนานิยายเรื่องนี้ก็เช่นเดียวกับนานิยายและเรื่องสั้นอื่นๆ ที่มีการแสดงออกของภาษาหลายประเภท ดังรายละเอียดที่จะนำเสนอตามลำดับ

1. ภาพพจน์แบบอุปมา (Simile) คือการเปรียบเทียบด้วยการใช้คำที่มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบชัดเจน เช่น ดัง ดังหนึ่ง ดุจ ปาน ประหนึ่ง ปานประหนึ่ง รวม รวมกับ ยัง กับว่า เสมือน เมื่อเป็นต้น ที่นิยมใช้มาก คือ เมื่อเป็น ก็เป็น กับ เมื่อเป็น ฯลฯ

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	กากิล็อกลับถึงบ้านในเช้าวันรุ่งขึ้น พบรรยานั่งค้อยเหาอยู่	ประดู่บ้านเปิดโล่ง เห็นนั่งขออยูบันพืนบ้านซึ่งเป็น din, تابนวม ใบหน้ามีรอยลีคำจับเป็น疮疤 เออดูเรว่าสร้อย รวมกับเป็นตัวความเรว่าเองโดยแท... (หน้า 332)	การเปรียบเทียบคนนี้ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพของความเรว่าอย่างสุดซึ้งที่เกากุมด้วยภรรยาของกากิล เพราะเมื่อเป็นตัวความเรว่าเสียเง Kong ซึ่งต้องเคร็กว่าอะไรทั้งหมด
2	กากิล็อกเปิดเผยความจริงทั้งหมด ขณะจะทำพิธีจุดไฟศักดิ์สิทธิ์ที่เทวालัยทำให้ผู้คนทุกชั้นวรรณะตกตะลึง โดยเฉพาะพวกชนชั้นต่ำพากันประหลาดใจและพึ่มทำกันดังกระหึ่มอย่างสามใจ	“ไอ้พากชนชั้นสูง จมูกเชิดจดฟ้า มันเหยียบย่างเข้าไป รวมกับ ว่าพากเราเป็นไส้เดือนหรือยัง กว่าไส้เดือน เพราะไส้เดือนมันไม่ทำให้พากชนชั้นสูงแปดเปื้อนราศี เมื่อตอนอย่างที่พวงเราบางคนทำให้ขาแปดเปื้อน เพราะดันไปสะอ้อหน้าทำให้เข้าเห็นหรือไปแตะต้องเข้าเข้า” (หน้า 421)	น่าสังเกตว่าในประโยคแรกคือ “ไอ้พากชนชั้นสูงจมูกเชิดจดฟ้า” มีลักษณะเป็นการเสนอภาพพจน์แบบอติพจน์ (Hyperbole) หรือเปรียบเทียบเกินจริง แต่ข้อความต่อ ๆ มาเป็นภาพพจน์แบบอุปมา

**2. ภาพพจน์แบบอุปมาและอุปมาทัศน์ (Metaphor)** คือการเปรียบเทียบของสองสิ่งที่คล้ายคลึงกับภาพพจน์แบบอุปมา แต่ไม่มีคำเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจนเหมือนภาพพจน์แบบอุปมา ทว่า บางแห่งใช้คำว่า “เป็น คือ เท่า” เป็นคำเปรียบเทียบ เช่น เขากือขุนแผนแห่งนครบูรุษ ขณะที่เขอเป็นกาภิกลับชาติตามเกิด ถ้าเป็นภาพพจน์แบบอุปมาจะเปรียบเทียบว่า เขายเป็นนักรักและนักรบเหมือนขุนแผน ขณะที่เขอราวกับกาภิกลับชาติตามเกิด

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	กาลสูญของจำในเรือนจำ และต้องร่วมกับนักโทษอื่นๆ แบกแกอย่างมัสดาร์ด เพื่อคืนเป็นน้ำมันอันเป็นผลผลิตของเรือนจำ พวนกนกโภชจะรองเท้าจากใบหน้าและอก แล้วสาดเหงื่อในอุ้มมือไปยังผ้าห่มแล้วพิมพ์	“กินໄอันีชะมึง.... น้ำมันจากกระดูกของพวากูกินซะ..... เอาໄอันีชิไปทอดปลาของมึง..... คือนี่ เอาไว้ใส่เงาจะเชือที่มึงขอบพวากมึง กินเหงื่อเนี้ย น้ำมันจากกระดูกของพวากูนี่แหละ กินเข้าไป” (หน้า 66)	เป็นการเปรียบเทียบว่าเหงื่อของนักโภชคือน้ำมันมัสดาร์ดที่ลวกไปขายให้พวนกนกเงินกิน เพราะน้ำมันมัสดาร์ดนั้นออกมากจากหยาดเหงื่อของนักโภชทั้งสิ้น และหยาดเหงื่อนั้นก็คือน้ำมันจากกระดูกของนักโภช
2	บี. ๑๐ หรือบี.เทน แนะนำการทำมาหากินในเมืองหลวงแก่กาโล	“อาหารของใจก็มีการผลิตและซื้อขายกันเข่น เดียวกับคหบดีของท้องถิ่น วิธีการค้าขายของทั้งสองอย่างนี้จะแตกต่างกัน แต่ถุงก็ต้องซื้อมันทั้งสองอย่างด้วย เงินสดๆ ราคาแพงลิบทั้งนั้น เทวะลัยคือตลาด และพราหมณ์ก็คือพ่อค้า ประชาชนชาวบ้านพร้อมเสมอที่จะจ่ายเงินแพงแสนแพงเพื่อซื้ออาหารหลัก เดียงร่างอิกร่างหนึ่งซึ่งอยู่ภายในตัวของเรา”(หน้า 79)	เปรียบเทียบเทวะลัยเป็นตลาด และพราหมณ์เป็นพ่อค้า นั่นคือบี.เทนแนะนำให้กาโลหาหากินทางการเป็นพราหมณ์ในเทวะลัย

**3. ภาพพจน์แบบอุปมาและอุปมาทัศน์ ข้อความบางตอนเป็นการเสนอภาพพจน์แบบอุปมา ผสมกับภาพพจน์แบบอุปมาทัศน์**

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	กาลพุดกับบี. เอ หรือบี.เทน เมื่อบี.เทนแนะนำการทำมาหากินโดยวิธีเป็นพราหมณ์	“ไอ้เรือนร่างที่เราเห็นอยู่นี่ก็คือผงคลีดิน มันย่อมกลับคืนไปเป็นตินเป็นลมต่อไป แต่ร่างกายในนั้นไม่มีวันตาย เป็นอมตะเหมือนไฟหรือแสงสว่าง” (หน้า 79)	ประโคนแกร่งว่า “ไอ้เรือนร่างที่เราเห็นอยู่นี่ก็คือผงคลีดิน” เป็นภาษาภาพพจน์แบบอุปมาทัศน์และประโคนหลังที่ว่า “แต่ร่างกายในนั้นไม่มีวันตาย เป็นอมตะเหมือนไฟหรือแสงสว่าง” เป็นภาษาภาพพจน์แบบอุปมา เพราะมีคำเปรียบเทียบ “เหมือน” กำกับอยู่

4. ภาพพจน์แบบอุปมาและนามนัย (Metonymy) ภาพพจน์แบบนามนัย คือ การกล่าวถึงสิ่งหนึ่ง แต่ให้มีความหมายเป็นอย่างอื่นอีกอย่างหนึ่ง เช่น เครื่องเข็มコン แต่หมายถึงผลงานของเข้า เอี่ยดึงสถานที่ แต่หมายถึงคนที่อยู่ที่นั่น ภาพพจน์แบบที่ 4 นี้เป็นการสมมตานภาพพจน์สองประเภทเข้าด้วยกัน

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	การลงนิเกิลความผิด และการประนามของบีเท่น ต่อความเชื่อมagyของผู้คนที่เขาเดยก้าวไว้	“ความเชื่อในประเทคโนโลยี เปรียบได้เสมือนหนึ่งสายนำ อันมีพลังยิ่งใหญ่ กระแสง น้ำที่เอ่อหันบันเทาพังสอง พากฟักฟง และแล้วก็ให้หลบ่ำ ไปที่พื้นภาคของชนบท มัน ทำลายชีวิตภักดิกร่อนพื้นดิน แล้วก็ซึมหายไปโดยเปล่า ประโยชน์ทั้งๆ ที่ในขณะเดียว กันนั้นเอง ไร้ข้าวโพด อันไฟศาลกำลังรอคอยน้ำ อย่างกระหายหิว พืชผล เหี่ยวแห้งจืดหายอย่างหมด หวัง....” (หน้า 319)	ข้อความที่จัดเป็น ภาพพจน์แบบอุปมาคือ “ความเชื่อในประเทคโนโลยี เปรียบได้เสมือนหนึ่ง สายนำ อันมีพลังยิ่ง ใหญ่....” และที่เป็น ภาพพจน์แบบนามนัย คือ ข้อความต่อจากนั้น ทั้งหมดที่กล่าวถึงกระแทด นำ พื้นภาคชนบท ชีวิต พื้นดิน ไร้ข้าวโพด พืชผล เพราะขณะที่กล่าวถึง บรรดาธรรมชาติและพืช ผลต่างๆ แต่มีความนัย หมายถึงความเชื่อที่หลง งมงายของประชาชนส่วน ใหญ่ซึ่งมีจำนวนมหาศาล โดยทำลายความเจริญ ของงานของประเทศชาติ ลงไปจนถึงอยับเกินจะ เยียวยาได้
2	จันทร์เลขานตัดสินใจ จะแต่งงานกับไมติดจันท์ ทั้ง ที่ไม่เคยนึกป่าวรณาเช่น นั้นมาก่อน มีคำบรรยาย ความรู้สึกของเธอ	แต่ถึงกระนั้นเลขาน ยังไม่ยอมแพ้ เธอหล่อ หลอมตนเองให้แข็งแกร่ง รวมกับเหล็กกล้าในการ ตัดสินใจ เธอไม่สามารถจะ ร้องขอเชือกเส้นอื่นที่ดี กว่าสำหรับแขวนคอต้นเอง ได้ แขวนคอต้นเอง? ทำไม? ทำไม? (หน้า 402)	ภาพพจน์แบบ อุปมาได้แก่ข้อความที่ว่า “ครอบคลุมหลอมตนเอง ให้แข็งแกร่งรวมกับ เหล็กกล้า ในการตัดสินใจ” และภาพพจน์แบบ นามนัยคือ “เชือกเส้น อื่น” และ “แขวนคอ ต้นเอง” เพราะ “เชือก” ใน ที่นี้หมายถึง การแต่งงาน กับไมติดจันท์ที่เธอฝังไว้ เป็นเครื่องมือสำหรับฆ่า ตัวตายด้วยการ แขวนคอ หมายความว่า การแต่งงาน กับไมติดจันท์ เป็นการ ฆ่าตัวตายของเธอโดยแท้ ซึ่งเธอไม่มีทางอื่นจะ เลือกได้มากกว่านี้

**5. ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์และนามนัย เป็นภาพพจน์ที่ผสานกันมีตัวอย่างดังนี้**

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	บ.10 หรือบีท/en พูดกับกาโล ในเรื่องจำ	“เราเป็นคนชั้นต่ำเป็นผงคลีดิน ไ้อีพกที่เป็นเจ้า นายมัน sap แห่งดินแดนเรา เพราะมันกลัวเรา มันชักเรา ตรงที่เจ็บปวดด้วยร้ายมาก ที่สุด ตรงท้องของเรานี่ เราต้องซักตอบ” (หน้า72)	ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์คือ ข้อความเบรียบเทียบที่ว่า “เราเป็นคนชั้นต่ำเป็นผงคลีดิน...” และที่เป็นภาษาภาพพจน์แบบนามนัยคือ “ตรงท้องของเรานี่” เพราะ “ท้อง” ในที่นี่หมายถึงความอดอยากริวายที่ประชาชนผู้ทุกข์ยากต่อได้รับจากชนชั้นสูงที่ร่ำรวย โดยเอารัดเอาเบรียบกดขี่สารพัด

**6. ภาพพจน์แบบนามนัย ในนานนิยายเรื่อง “คนรีสือ” มีการเสนอภาพพจน์หรือใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทนามนัยมากหลายต่อหลายตอน ดังตัวอย่างดังไปนี้**

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	บีท/en และจันทรเลขา ไปคุยการชุมนุมประท้วงขออาหารของผู้อุดอยากริวายที่บริเวณสวนสาธารณะ และบีท/en กิจกรรมเรื่องนี้ให้จันทรเลขาฟัง	“ความไม่เหตัวได้เกิดขึ้นแล้วอย่างล้าลึกทั่วประเทศ ประชาชนได้นอนหลับในหลังมนับร้อยฯ ปี ได้ลูกขึ้นแล้ว ได้รังกถึงเชื่อมที่รั้วร้อยชาหงส์ลงของเขามาแล้ว เมื่อเขากลับบ้านอย่างเต็มที่ และกำลังแรงได้โนลลงสู่ขาของเขามา เขาก็จะหักทำลายเชื่อมรั้วนั้นด้วยพลังแรงอันมหัศจรรย์”(หน้า 373)	ภาพพจน์แบบนามนัยคือ “ความไม่เหตัว” ซึ่งหมายถึง “ความฉลาดเฉลียวและความตื่นตัวของประชาชน” “ใช่ รั้วนั้นด้วยร้อยชาหงส์” ก็คือ การกดซี่ข่มแหง เอาไว้ ใจเบรียบ และความไม่เป็นธรรมต่างๆ ที่ชนชั้นสูงยัดเยียด จองคำชีวิตของประชาชนผู้ทุกข์ยาก ความตื่นตัวของประชาชนโดยพร้อมเพรียงกัน จะสามารถทำลายการกดซี่ข่มแหง และความไม่เป็นธรรมลงได้อย่างไม่น่าเชื่อ
2	กาโลไปเที่ยวและมา กับเพื่อนจนกลับบ้านในวันรุ่งขึ้น และรู้สึกตัวว่ามี ความผิดหนักใจอยู่ แต่ก็มี ความหึงหวงในความ เป็นผู้ชายเต็มตัวของตัวเอง ที่ไม่จำเป็นต้องหาคำ อธิบายแก้ตัว มีจิตความ บรรยาย	“ชายเต็มตัวชนิดที่จะไม่ยอมเกะกะติดชายส่าหรี ของผู้หญิง และคงตามตื้อยพวงกุญแจของเธอ ชายเต็มตัวพอจะทำอะไรได้ตามใจชอบ” (หน้า 332)	ความหมายของ ข้อความนี้คือ กาโลไม่เป็นผู้ชายที่กลัวเมีย มีอิสรภาพ ทำอะไรได้ และผู้ชายที่กลัวเมียก็คือผู้ชายที่ไม่เต็มตัวนั่นเอง ข้อความที่ว่า “เกะกะติดชายส่าหรีของผู้หญิง” “คงตามตื้อยพวงกุญแจของเธอ”

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาษาพจน์	ความหมาย
			ให้ภาพพจน์ของผู้ชายที่ ตกเป็นเนี้ยบลางของภารยา ได้ชัดเจน เพราะ “ชาย สาวรี” แทนความเป็นผู้ หลวมและ “พวงกุญแจ” หมายถึงการมีอำนาจ บงการทุกสิ่งทุกอย่างจาก การใช้กุญแจ
3	กาโลตตัดสินใจเปิด เผยต้นเองและความเป็น จริงทั้งหมด ในวันทำพิธี จุดไฟศักดิ์สิทธิ์ที่เทวាលัย มีบรรยายถึงความรู้สึกของ เขตตอนหนึ่ง	เขากำลังซึ้งหลังเสือ และไม่สามารถจะลงมาได้ เขายังคร่อมอยู่ ทั้งๆ ที่ อยากระเลิก แต่ก็ช่วยไม่ได้ ในเมื่อเข้าสัตว์หมาชามยื่อง ย่องบ้างวิ่งบ้างตามใจชอบ แต่แม่ในขณะที่เขากำรค่อม มันอยู่ เขายังตระหนักอยู่ ตลอดเวลาว่า ไม่มีทางได้ที่ จะลงจากหลังของมัน  nokka ja jaem man sei (หน้า 413)	เป็นการเบรียบเทียบ ถึงการที่กาโลปลอมตัว และทำมาหากินด้วยความ เป็นธรรมะพระมหาชน์อัน สูงส่ง ซึ่งเป็นการหลอก หลวงทั้งคนอื่นและตนเอง แต่ก็เป็นความเพลิดเพลิน ที่แห่งด้วยความไม่ไว้ วางใจในความปลอมอดภัย เพราะถ้าพลาดพลังผลอยู่ ไปจะต้องได้รับอันตราย จากการกระทำการของตน ในที่สุดกาโลก็ตัดสินใจที่จะ เลิกฤทธิ์กรรมลงลงโลก ด้วย การเปิดเผยความจริง คือ ฆ่าเสือตัวนั้น เพราะ “เสือ” คือการหลอกลวงที่กาโล สร้างขึ้นมาเอง

7. ภาษาพจน์แบบบุคลาธิษฐาน (Personification) คือการใช้ถ้อยคำภาษาในลักษณะ บรรยายถึงทั้งหล่ายที่ไม่ใช่คนให้เป็นคน สิ่งที่ไม่มีตัวตนให้มีตัวตน สามารถแสดงกิริยาอาการ และมีความรู้สึกนึกคิดเหมือนเป็นคน

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาษาพจน์	ความหมาย
1	เมียของพระมหาณี ปูชาเริ่หราดระแวงหึงหวง สามี และอิจฉาจันทร เดชะที่ขวนขวยหาความ รู้เสมอๆ จนนางกลัว จันทรเดชะจะมีความ รู้มากกว่า พระมหาณีปูชาเริ รู้คำปราศดเสียดสิขของ เมียพระมหาณีปูชาเริ ดังนี้	“ดูอิงตัวดินนั้นซี ดู กองหนังสือของมันซี มัน ขนชื่อมาอ่านเล่นทุกวัน ตลอดปีก็ว่าไห้ ท้องของ มันนั่งกลืนເเอกสารความรู้เข้า ไว้มากกว่าแกแล้วนาແກນา สักวันหนึ่งรอကนังนี้จะ ต้องเข้าแทนที่แก รู้ไว้ เ nehoh!” (หน้า 171)	ประยิคที่ว่า “ท้อง ของมันนั่งกลืนເเอกสารความรู้ เข้าไว้มากกว่าแกแล้วนา ແກນา...” เป็นภาษาพจน์ แบบบุคลาธิษฐาน โดย ทำให้ห้องสามารถแสดง พฤติกรรมกลืนความรู้ได้ ซึ่งในความเป็นจริงทำไม่ได้ เป็นเช่นเดียวกับข้อความ

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาพจน์	ความหมาย
		<p>คำพูดอีกตอนหนึ่งที่เมียพัดกับพระมหาณปุชารี “นี่เยื่ออ่อนในกระดูกของแกชักจะเกิดขึ้นใหม่จันเต็มไ้อีกระดูกกลวงๆ ของแกเข้าแล้วล่ะซี, หา? แกคิดเรื่องว่าฉันไม่ได้แค่ตัวดูแก ที่ม่องอันนี้ให้ตาเป็นมันนะ! ฉันยังไม่ตายนะ ระหว่างเดือนจะหักค้อนนั้นเสียด้วยน้ำมืออีกแน่” (หน้า 171)</p>	<p>ที่ว่า “นี่เยื่ออ่อนในกระดูกของแก ชักจะเกิดขึ้นใหม่ จันเต็มไ้อีกระดูกกลวงๆ ของแกเข้าแล้วล่ะซี...” ทำให้เห็นภาพของเยื่ออ่อนทึบลงของกระดูกกลวงๆ ของพระมหาณปุชารี หมายความว่าพระมหาณปุชารีเสียกระดูกที่ต้นขาขึ้นมาใหม่ หลังจากที่ร่วงโรยไปตามสั่งชา</p>
2	จันทร์เลขาตั้งใจมั่นที่จะรับใช้พ่อของเธอ หรือที่ถูกคือวันให้เทวालัยให้เต็มที่ หลังจากที่บีเท่นทำให้เธอตระหนกสุดขีด และเธอหมดศรัทธาในตัวเข้าแล้ว มีคำบรรยายถึงความตั้งใจของเธอตอนนี้ว่า	<p>ขณะที่เธอจ้องมองคดดับภานุนั้นด้วยหัวใจนั้น เทวะลัยได้ลากดึงตัวเธอเข้าไปด้วยความโอบอุ้มอบอุ่นอย่างประหลาด ด้วยเทวะลัยที่ขาวโพลนจ้าอยู่ในแสงตะวัน ในมีลมมาสัมผัสเธอ มันกล้ายเป็นตัวเธอเอง และตัวเธอเองก็ได้กล้ายเป็นเทวะลัยนั้นเที่ยว (หน้า 349)</p>	<p>คำว่า “เทวะลัย” ในข้อความข้างต้น เมื่อคนเป็นสิงมีชีวิตที่ดึงตัวจันทร์เลขาเข้าไปในอบอุ่นแบบชิดชนร่างของเธอและเทวะลัยผสมกลมกลืนกลายเป็นเนื้อเดียวกัน แต่เป็นเพียงความรู้สึกของเธอเท่านั้น เพราะในความเป็นจริงไม่อาจเป็นความจริงไปได้เลย</p>
3	กาโลเปิดเผยความจริงทั้งหมดให้ผู้มาชุมนุมที่เทวะลัยในพิธีจุดไฟศักดิ์สิทธิ์ฟัง มีคำบรรยายถึงจุดสุดยอดที่กาโลเล่นกลโดยใช้ถ้อยเชียร์ที่พองตัวเพราะถูกคนนำ เป็นเครื่องมือดันทินพระศิริเวชขึ้นจากพื้นดิน	<p>“งั้วนี้ บัดนี้ได้ตื่นขึ้นเต็มที่แล้ว และกำลังแผ่แม่เบี้ย เสี้ยวของมันครบซึ่งไปด้วยน้ำพิษ” (หน้า 418)</p>	<p>ตามความเป็นจริงเหตุการณ์ตอนนี้ไม่มีงูแม้แต่ตัวเดียวในบริเวณเทวะลัย แต่การบรรยายเช่นนี้เป็นการสร้างให้เกิดขึ้น “งู” ในที่นี้เป็นเครื่องหมายแทนความจริง อันร้ายกาจที่กาโลเปิดเผยแก่ที่ชุมนุม ความเป็นจริงที่เปรียบเสมือนงูพิษที่จะขบกัดคนวรรณะพระมหาณปุชารีให้ต้องเจ็บปวดร้าว และล้มตายในที่สุด ถึงแม้ในความเป็นจริงจะไม่ถึงกับตาย แต่พิษร้ายของงูนี้ก็ทำให้ตายทั้งเป็นได้ที่เดียว</p>

8. ภาษาพจน์แบบสมพจน์ (Synecdoche) คือการกล่าวถึงส่วนใดส่วนหนึ่งของส่วนทั้งหมด เพียงบางส่วน แต่ให้มีความหมายครอบคลุมหมดทุกส่วน เช่น เป็นนูเป็นตา แทนคนช่วยดูแลทั้งคนขยะหน่อย หมายถึง ต้องการคนช่วยด้วยการใช้แรงทั้งคน

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1.	<p>บีเทนซ์ให้ก้าโลเห็นผลร้ายของการปลอมตัวเป็นพราหมณ์ อีกตอนหนึ่ง ตอนกาโลเปิดเผยความจริงแล้วได้รับเสียงสุดดิ้นซึ้ง จากเพื่อนร่วมวรรณะของเขาดังกราที่มี มีคำบรรยายความรู้สึกของก้าโล</p>	<p>“ลุงไม่ได้หลอกแต่เฉพาะพวกที่หึงในวรรณะเท่านั้น แต่ลงได้หลอกหลวงเลือดและเนื้อของลุงเองด้วย” (หน้า 318) บีเทน, แก่ได้ยินไหม? วิศวนาถ, แก่ได้ยินไหม? ใครเล่าจะหลอกหลวงเลือดและกระดูกของตนเองได้ตลอดไป? (หน้า 424)</p>	<p>เหตุการณ์ทั้งสองตอนนี้แสดงถึงกันทั้งเนื้อหาสาระและถ้อยคำสำนวน ก้าโลคือ ก้าโลยอมเลิกจากการปลอมเป็นพราหมณ์ซึ่งสอดคล้องกับคำเตือนของบีเทนในตอนต้น โดยใช้ถ้อยคำเหมือนกันคือ “เลือดและเนื้อ” และ “เลือดและกระดูก” ถ้อยคำทั้งสองนี้เป็นการเสนอภาพพจน์แบบสมพนัย คือมีให้มีความหมายตรงตัวหรือความหมายแฝบเพียงหมายถึงเลือด เนื้อ และกระดูกตามตัวอักษรเท่านั้น แต่ยังมีความหมายกว้างครอบคลุมถึง “ศีวิต” ทั้งชีวิตที่เดียว</p>

9. ภาพพจน์แบบอติพจน์ (Hyperbole) คือการใช้ถ้อยคำโวหารที่เกินจริง ที่เป็นไปไม่ได้ เพื่อเน้นความรู้สึก มิใช่เพื่อหลอกหลวง เช่น คำพูดที่ว่า “ฉันจะรักเธอทุก ๆ ชาติ รักชั่วพัดินสลาย”

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	กาโลคิดจะสังจันทรเลขาน ไปเรียนหนังสือต่อ เพื่อลดความเครวะและความฟุ้งซ่านของเธอ แต่จันทรเลขากับอกพ่อ	“สองสามอาทิตย์มานี้ หนูรู้สึกว่าแก่ขึ้นกว่าอายุจริงถึงปีสิบปี สายเกินไปแล้วที่หนูจะไปโรงเรียน”เชօสันศิรษะ “หนูแก่เกินกว่าที่จะเรียนแล้ว นาบา” (หน้า 173)	ข้อความที่ว่า “หนูรู้สึกว่าแก่ขึ้นกว่าอายุจริงถึงปีสิบปี” จัดเป็นภาพพจน์แบบอติพจน์ เช่นเดียวกับบีเทนเคยพูดก่อนหน้านี้กับก้าโล ที่ในเรื่องจำกว่า “ยังหนูม? ฉันแก่กว่าอายุถึงปีสิบปีนะนา”(หน้า 76)
2	กาโลพูดกับจันทรเลขานถึงความล้มเหลวเรื่องเจรจาต่อรองกับพวากที่ศรัทธาจะสรงน้ำพะระศิริวะให้เดือนใบวันอื่น ๆ เพื่อหลีกทางให้กับคนแก่ที่กำลังจะตายได้สรงก่อน	“ระยะยิบหายทุกคน” เข้าพูดกับลูกสาว “ตgnรอก เลียยังจะตีก่าวไปอยู่บนสวรรค์รวมกับไอก็พวนนี้เป็นใหญ่” (หน้า 211)	คำว่า “นรก” และ “สวรรค์” ให้ภาพพจน์ที่ไม่อาจเป็นจริงได้ แต่ให้ภาพที่เกินจริง เพื่อเน้นให้เห็นปริมาณของความรังเกียจที่มีต่อกันเหล่านั้น

10. ภาพพจน์แบบอวัตพาภัย (synesthesia) คือภาพพจน์ที่เกิดจากการใช้คำแทนผลของสัมผัสที่ผิดไปจากธรรมชาติ โดยใช้อายตนะ ทั้งทางประเทก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ผิดไปจากภาษาใช้ตามหน้าที่ปกติ หรือใช้คำวิเศษน์ที่ขยายอย่างตันตระหนึ่งไปใช้กับอีกอย่างตันตระหนึ่ง เช่น ปากหวานกับเบรี่ยว คำว่า หวาน และ เบรี่ยว ใช้กับรสสัมผัสด้วยลิ้น แต่นำไปใช้กับ ปาก และ กัน ซึ่งไม่สามารถใช้ลิ้นไปสัมผัสรสได้ หรือ น้ำผึ้งขม ไฟเย็น คำวิเศษน์เหล่านี้ล้วนแต่มุ่งให้ภาพพจน์มากกว่าความตามตัวอักษร

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	ปี.10 หรือปีเห็นแล้ว ประสบการณ์ที่เขาเคยเห็น คนแก่อดิถ ยืนอยู่หน้า ร้านอาหาร แล้วถูกตัวราช ขับไล่ และตีด้วยกระบอก	“...แก่กำลังกินขนมเป็น ยอดและแกงกะหรี่ด้วย สายตาจนเต็มตา และสูด อากาศลิ้นของมันเข้าไว้จุน เต็มปอดด้วยรูจมูกของแก กระบอกของตัวราชคนหนึ่ง หัวดืบเข้าที่หลังของแกเต็ม เหวี่ยง...” (หน้า 76)	ประโยคที่ว่า “แก กำลังกินขนมเป็นยอดและ แกงกะหรี่ด้วยสายตาจน เต็มตา” คือการเสนอ ภาพพจน์แบบอวัตพาภัย เพราะ “กินด้วยสายตา” แทนกินด้วยปากตาม ความหมายและกิริยาปกติ ส่วนข้อความที่ว่า “...และสูดอากาศลิ้นของมัน เข้าไว้จุนเต็มปอดด้วยรู จมูกของ แก” ไม่จัดเป็น ภาพพจน์ เพราะเป็นการ บรรยายกิริยาสูดกลิ่นด้วย จมูก ซึ่งเป็นความหมาย ตามตัวอักษร

ที่กล่าวมาตามลำดับนี้ เป็นเพียงตัวอย่างการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทต่าง ๆ ในนวนิยายเรื่อง “คนขี้เสือ” ซึ่งในความเป็นจริงมีการเสนอภาพพจน์ประเภทต่าง ๆ เกือบทดลองเรื่อง รวมทั้งการเปรียบเทียบในลักษณะอื่น ๆ ซึ่งจัดเป็นกลวิธีการใช้ภาษาบันเทิงคดีของผู้เขียน นวนิยายและเรื่องสั้นมากปฏิบัติกัน

## บทสรุป

การเสนอภาพพจน์หรือการใช้ภาษาภาพพจน์ในนวนิยายและเรื่องสั้น เป็น ชนบท อย่างหนึ่งของการเขียนบันเทิงคดี เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเกิดภาพและจินตนาการตามที่ผู้เขียนต้องการ เพราการใช้บรรยายในหารและพรรณนาในหารตามปกติ ไม่อาจสร้างภาพที่เจ้มชัดหรือเข้าใจได้ง่าย เมื่อการเสนอภาพพจน์

ภาพพจน์จึงเป็นรูปแบบการแสดงออกทางภาษาด้วยการเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นที่เข้าใจแก่ผู้อ่านหรือผู้ฟัง ด้วยสิ่งที่รู้จักมักคุ้นเป็นรูปธรรม การเสนอภาพพจน์หรือการใช้ภาษาภาพพจน์จึงมีได้จำกัดเฉพาะในเรื่องประเทกบันเทิงคดีเท่านั้นหากแต่มีขอบเขตการใช้กว้างขวางมาก ตั้งแต่การใช้ภาพพจน์ในชีวิตประจำวัน ทั้งในบ้าน ในที่ทำงาน ในสถานที่ต่าง ๆ และในแวดวงอื่น ๆ ที่มนุษย์มีส่วนสัมผัสมั่นคงด้วย

ในด้านการเสนอภาพพจน์ในนวนิยายและเรื่องสั้น พบร่วnakเขียนทุกชาติทุกภาษา มี การเสนอภาพพจน์หรือใช้ภาษาภาพพจน์ในงานเขียนของคนมาตรฐานทุกภาษาทุกสมัย ด้วยถือเป็น

**ชนบ** ของการเขียนบันเทิงคดีดังกล่าวแล้ว และเป็นข้อเท็จจริงว่าวนนวนิยายหรือเรื่องสั้นแต่ละเรื่องมักมีการเสนอภาพพจน์หลาย ๆ ประเภท

วนนิยายเรื่อง **คนชี้เสือ** ของภาณี ภูภูมิอาจารย์ ก็เห็นด้วยกัน มีการเสนอภาพพจน์หลายประเภท คือ ภาพพจน์แบบอุปมา ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ ภาพพจน์แบบนามนัย ภาพพจน์แบบสมพจน์ย ภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐาน ภาพพจน์แบบอดิพจน์ ภาพพจน์แบบอาวัตพากย์ และภาพพจน์ที่ผสมผสานระหว่างภาพพจน์แบบอุปมา กับ อุปลักษณ์ แบบอุปมา กับ นามนัย และแบบอุปลักษณ์ กับ นามนัย

### หนังสืออ้างอิง

กิติมา ออมรัตต. “นักเขียนเพื่อนบ้าน : ภาณี ภูภูมิอาจารย์ กับวนนวนิยายเรื่อง ร้อยทิว”  
โลกหนังสือ. 2 (ธันวาคม 2521) : 103.

เตกิง พันธุ์เตกิงอมร. วนนวนิยายและเรื่องสั้น การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์. สงขลา :  
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา, 2547.

ภูภูมิอาจารย์, ภาณี. **คนชี้เสือ**. แปลจาก **He Who Rides A Tiger**. โดยจิตรา ภูมิศักดิ์.  
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, 2533.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ โวหาร และกลการประพันธ์.

กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2539.

**Merriam-Webster's Encyclopedia Literatare.** Massachusetts:  
Merriam-Webster, Incorporated, Springfield, 1995.